

Par Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas trešo attālināto sēdi

2020. gada 28. maijā Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļa rīkoja trešo attālināto sēdi. Sēdes darba kārtībā bija paredzēti divi jautājumi:

1. Jura Krūmiņa un Zaigas Krišjānes prezentācija par „Tautas ataudze, migrācija un Latvijas demogrāfiskās attīstības izaicinājumi”;
2. Jura Krūmiņa un Zaigas Krišjānes prezentācija par „Valsts pētījumu programmas projekta «DemoMig» ziņojums „Demogrāfiskā politika””.

Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas locekļiem tika nosūtītas prezentācijas ar aicinājumu uzdot jautājumus un izteikt viedokli par prezentācijās atspoguļoto informāciju. Šajā materiālā ir apkopoti jautājumi, viedokļi un prezentāciju autoru atbildes un komentāri.

Paldies par atsaucību!

Trešā LZA HSZN attālinātā sēde ir pabeigta.

Daces Markus jautājums:

“ Paldies, iepazīnos ar abām prezentācijām par demogrāfijas problēmām. Pateicos autoriem, var redzēt, ka veikts plašs pētījums. Protams, ka, skatoties tikai prezentācijas, vairāk ir jautājumu nekā atbilžu, uzdošu tikai būtiskāko:

1. Pirmajā prezentācijā rakstīts "Mūsdienās noteicošie ir kvalitatīvo izmaiņu kritēriji (izglītība, veselība, nevienlīdzības mazināšana), par izglītību neko sīkāk neatradu, otrajā prezentācijā tikai pieminēts, ka ārpus Rīgas grūtāk nodrošināt, piem., bērnudārzu. Vai kādā no publikācijām par šīm problēmām var iegūt detalizētāku informāciju, kurā? Cieņā Dace Markus” .

Dainas Nītiņas komentārs:

“Sveicināti!

Paldies, saņēmu, ar materiāliem iepazīnos. Problēma vairāk nekā aktuāla, sāpīga un draudīga. Materiāli par demogrāfiju saturā bagātīgi, daudzveidīgi, sagatavoti profesionāli. Nebūdamā speciāliste, no savas puses varu teikt vienu: svarīgi stiprināt dzīvības, pēcteču radīšanas instinktu. Pavasarī savā lodžijā vēroju, kāds prieks un līksme valdīja starp putniņiem, meklējot ligzdošanas vietu. Viss liecināja par to, ka viņi gatavi pārvarēt jebkuras grūtības, lai to atrastu un nosargātu.

Ar cieņu

Daina Nītiņa”

Jura Krūmiņa atbildes un komentāri:

Paldies visiem LZA HSZN attālinātās sēdes dalībniekiem, kuri atrada laiku un papildināja interesentu loku par mūsu analizētajām tautas ataudzes, migrācijas un demogrāfiskās attīstības problēmām. Paldies Dacei Markui un Dainai Nītiņai par reakciju uz prezentācijas materiāliem. Atbildes ir šādas:

- 1) Izglītības jautājumi vispusīgāk ir apskatīti kolektīvās monogrāfijas “Tautas ataudze Latvijā un sabiedrības atjaunošanas izaicinājumi” 9.nodaļā “Izglītības līmenis” un 25.nodaļā “Izglītība un darba tirgus”. Pirmsskolas izglītības jeb bērnudārzu problēmu jautājumi ir analizēti minētās monogrāfijas 16.nodaļā, kuru sagatavojušas trīs demogrāfijas doktorantes – Kristīne Lec, Denīze Ponomarjova un Anna Kluša. Šī nodaļa noteikti varētu interesēt valodniekus, jo tajā analizēta pirmsskolu un vispārīzglītojošo izglītības iestāžu audzēkņu mācību valodas izvēle etniski jauktās ģimenēs.

2) Par “dzīvības un pēcteču radīšanas instinktu” varu piebilst, ka tie neapšaubāmi piemīt arī cilvēkiem kā dzīvās dabas bioloģiskām (ne tikai sociālām) būtnēm. Uz to norāda dzimstības sezonālitate cilvēku sabiedrībā, zēnu skaitliskais pārsvars dzimšanas brīdī, bioloģiskās atšķirības mūža ilgumā u.c. Tomēr sociālā komponente cilvēku demogrāfiskajā uzvedībā ir ļoti liela. Pēcteču radīšanas instinkts vērtību skalā mūsdienu labklājības sabiedrībās ir atdevis savu vietu citām dzīves vērtībām, kas ir novedis pie sašaurinātas paaudžu skaitliskas nomaiņas. Ekonomikas, medicīnas un tehnoloģiju attīstība ir radījušas priekšnoteikumus sabiedrības attīstībai arī pie sarūkoša iedzīvotāju skaita, priekšplānā izvirzot dzīves kvalitātes kritērijus.

LZA īstenais loceklis demogrāfijas nozarē, LU profesors

Juris Krūmiņš

Rīgā, 2020.g. 29.jūnijā